

Avfallsplan 2022–2025

Bild: Kupa klint i Sankt Anna (Bildkälla: Söderköping kommun)

Diarienummer: KS 2020-00163 1.3.

Reviderad:

Dokumentansvarig förvaltning: Kommunstyrelsens förvaltning

Dokumentet gäller för: Kommunfullmäktige

Dokumentet gäller till och med:

Postadress

Söderköpings kommun
614 80 Söderköping

Besöksadress

Kommunhuset
Storängsallén 20

Kontakt

0121-181 00
kommun@soderkoping.se

Org.nr och webbplats

212000-0464
www.soderkoping.se

SÖDERKÖPING.SE

Ordlista och definitioner

Avfall

Varje föremål eller ämne som innehavaren gör sig av med, avser eller är skyldig att göra sig av med.

Avfallshierarkin/Avfallstrappan

Prioriteringsordning som visar i vilken ordning olika behandlingsmetoder för avfall bör användas för att minimera miljöpåverkan. Avfallshierarkin regleras i ramdirektivet om avfall och är implementerad i svensk lagstiftning genom olika bestämmelser i miljölagstiftningen. Översta steget är att förebygga – minska avfallets mängd och farlighet, därefter följer förberedelse för återanvändning, materialåtervinning, annan återvinning – exempelvis energiåtervinning och sista steget är bortskaffande – exempelvis genom deponering.

Renhållningstaxa¹

Avgift som kommunen tar ut för att finansiera hantering av det avfall som kommunen ansvarar. Utgångspunkten är att avfallsavgifterna ska täcka kommunens hela kostnad för avfallshanteringen. Taxan kan användas som styrmedel genom att återvinning och annan miljöanpassad avfallshantering stimuleras. Miljöbalken är den som ytterst styr hur renhållningstaxan får användas.

Engångsartiklar

Engångsartiklar är produkter som är avsedda att användas vid ett tillfälle och därefter kasseras.

Farligt avfall

Ett ämne eller ett föremål som är avfall och som är markerat med en * i bilaga 4 till avfallsförordningen. Bilaga 4 till avfallsförordningen innehåller en förteckning över egenskaper som gör att avfall ska anses vara farligt avfall, eller som omfattas av föreskrifter som har meddelats med stöd av 12 § avfallsförordningen. Det gäller exempelvis ämnen som kan vara hälsokadliga, smittförande, miljöfarliga, brandfarliga eller explosiva.

Fastighetsnära insamling (FNI)

Insamling av utsorterat avfall vid fastighetsgränsen eller vid överenskommen eller anvisad plats inom rimligt avstånd från fastigheten. Beroende på vilken typ av abonnemangstyp som erbjuds i kommunen går det att sortera i flera olika fack samt i olika mindre insatser för exempelvis farligt avfall.

Förberedelse för återanvändning

Förberedelse för återanvändning är ett återvinningsförfarande. Enligt definitionen innebär det att kontrollera, rengöra eller reparera något som är avfall så att det kan återanvändas utan ytterligare behandling. Detta kan ske genom mottagningshall eller containrar för återanvändning på återvinningscentral (ÅVC) och andra återanvändningstjänster.

¹ Även kallad *Avfallstaxa*

Förebyggande av avfall

Åtgärder som vidtas för att förebygga att det överhuvudtaget uppkommer avfall exempelvis genom minskad konsumtion eller delat ägande. Förebyggande är det översta steget i EU:s avfallshierarki. Steget definieras som åtgärder som vidtas innan ett ämne, ett material eller en produkt blivit avfall och innebär en minskning av: mängden avfall, den negativa påverkan på miljön och människors hälsa genom det genererade avfallet, eller halten av skadliga ämnen i material och produkter.

Grovavfall

Kommunalt avfall som är så tungt eller skrymmande att det inte är lämpligt att samla in i säck eller kärl.

Kommunalt avfall²

Kommunalt avfall avser avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll.

Kommunens verksamhetsavfall

Sådant avfall som uppstår vid kommunens verksamheter (till exempel förskolor, skolor, äldreomsorg, kommunkontor, reningsverk) som inte är kommunalt avfall.

Matavfall

Livsmedelsavfall från livsmedelskedjan (hushåll, restauranger, storkök, butiker och livsmedelsindustrin). Omfattar såväl ätbar mat (se matsvinn) som icke ätbart, exempelvis ben, kärnor och skal.

Matsvinn

Onödigt matavfall, det vill säga sådan mat som hade kunnat ätas upp om den hanterats på rätt sätt och ätits upp i tid, innefattar även avskrap från tallrikar och rester i förpackningar.

Producentansvar

Skyldighet för producenter att se till att avfall samlas in, transporteras bort, återvinns, återanvänds eller bortskaffas på ett sätt som kan krävas för en miljö- och hälsomässigt godtagbar avfallshantering. Producentansvar finns till exempel för förpackningar, returpapper, bilar, däck, elavfall och läkemedel.

Nedskräpning*Marint skräp*

Marint skräp är skräp som finns i havet och som sköljs upp på kusten. Marint skräp är svårt att förebygga eftersom det ofta kommer med strömmar från andra delar av världen.

Skräp på marken

Skräp på marken orsakas av människor som slänger skräp på marken och i naturen. Verksamheter, vind och djur kan också bidra till nedskräpning, då ofta kopplat till bristfällig avfallshantering. Skräp på marken innefattar både skräp i stadsmiljö och naturområden.

² Begreppet ersätter den tidigare termen *Hushållsavfall*.

Rejekt

Avfallsfraktion som uppkommer vid sortering av avfall. Rejekt kan uppstå på grund av att den inkommande avfallsfraktionen innehåller felsorterat material, på grund av förluster i sorteringsprocesserna eller på grund av att avfall av olika anledningar inte sorteras ut till materialåtervinning och behandling.

Restavfall³

Det avfall som normalt uppstår i hushållet och som inte kan sorteras och materialåtervinnas på annat sätt. Det vill säga efter att matavfall, farligt avfall, förpackningar, returpapper, elavfall, grovavfall och annat avfall som omfattas av producentansvar sorterats ut. Restavfallet kan samlas in genom säck, kärl, underjordsbehållare, sopsugsystem, eller containers.

Återanvändning/återbruk

En åtgärd som innebär att en produkt eller komponent som inte är avfall används igen för att fylla samma funktion som den ursprungligen var avsedd för.

Återvinning

En avfallshantering som beskrivs i bilaga 2 till Avfallsförordningen eller som på annat sätt innebär att avfallet kommer till nytta som ersättning för annat material eller förbereds för att komma till sådan nytta eller en avfallshantering som innebär förberedelse för återanvändning.

³ Ersätter tidigare begrepp *brännbart avfall*.

Förord

Avfallsplanen är ett strategiskt dokument för att utveckla kommunens avfallshantering till år 2025. För ett framgångsrikt arbete är det viktigt att många hjälps åt att nå de uppsatta målen. Vi hoppas att kommuninvånare, näringsidkare och besökare vill vara med i arbetet för att uppnå en mer hållbar avfallshantering i Söderköpings kommun.

Denna avfallsplan för år 2022–2025, som ersätter tidigare avfallsplan, är utformad utifrån en utvärdering av den tidigare planen samt erfarenheter från nuvarande avfallshantering samt avfallsstatistik. Planen har tagits fram i nära samverkan mellan flera av kommunens verksamheter och är ett resultat av många aktörers gemensamma tankearbete kring framtidens avfallshantering i vår kommun. Avfallsplanen i Söderköping har reviderats samtidigt som samarbetskommunerna Valdemarsvik samt Kinda reviderat sina avfallsplaner. Detta för att få kommunernas system att likna varandra och dra nytta av den geografiska närheten.

Hushållen producerar tillsammans en större mängd avfall. Genom lagning och reparation av produkter, återbruk, utsortering av matavfall, farligt avfall och förpackningar inför vidare behandling och återvinning kan vi tillsammans hjälpas åt att minska avfallet. Samtidigt tar vi tillvara på våra gemensamma naturresurser. För att möjliggöra det ska det finnas enkla, lättillgängliga lösningar i kommunen till att sortera ut och slänga rätt. Tydliga målsättningar, ökat informationsarbete samt en integrerad avfallsorganisation där alla verksamheter är med ska vidare utvecklas de kommande fyra åren. Genom god fysisk planering kan vi effektivisera avfallshanteringen avseende på planering av avfallsutrymmen, transport och logistik. Det i sin tur bidrar till både ökad kundnöjdhet och bättre fördelning av ekonomiska resurser.

Införandet av flerfackkärl har underlättat utsorteringen av återvinningsbart material i hushållen vilket resulterat i att vi minskat andelen återvinningsbart i den restavfallsfraktionen. Sedan flerfackssystemet infördes i kommunen har andelen förpackningar i den fraktionen för restavfall minskat med minst 50%. Den kommunala renhållningstaxan har anpassats till det nya systemet med flerfackskärl samt för att skapa incitament att sortera ut avfallet. För att nå kommuninvånarna och engagera dem i avfallsfrågor har en kommunikationsplan utformats med en inriktning hur kommunikationen ska ske. Nu pågår ett arbete med att implementera denna. Även klimatmål för att minska avfallstransporterna är fortsatt aktuellt.

Den nationella avfallsplanen lägger allt större fokus på återvinning och återanvändning där flera avfallsströmmar identifierats som huvudsakliga, och ökade krav ställs på både de som producerar och den som slänger. Ett ökat ansvar på avfallsförebyggande insatser läggs direkt på kommunerna. Ett fortsatt arbete med att minska mikroplasterna i havet sker och här har Söderköping som kustkommun ett viktigt arbete att utföra.

För Servicenämndens presidie:

ordförande

1:e vice ordförande

2:e vice ordförande

ledamot

Sammanfattning avfallsplanen 2022 - 2025

Till år 2025 vill Söderköpings kommun:

- Att genom tydliga informationsinsatser och i dialog med kommunala och externa aktörer:
 - minska de genererade avfallsmängderna redan vid källan
 - fortsatt öka tillgängligheten och göra det enkelt att slänga rätt
 - fortsatt minska mängden farligt avfall i restavfallsfraktionen och
 - se till att mängden grovavfall samt bygg- och rivningsavfall som lämnas till återvinning ökar
 - genomlysna och implementera kommunikationsplanen
- Utöka samarbetet med närliggande kustkommuner för att förebygga nedskräpning och bidra till en ren kust och skärgård.
- Öka återbruket av möbler och textilier i de kommunala verksamheterna samtidigt som avfallsmängderna fortsatt minskar vid källan.
- Uppfört en ny ÅVC som även fungerar som en mötesplats och som skapar mer värde för kommunens invånare och de som arbetar i den.
- Utveckla klimatmål för att fortsatt minska utsläppen av växthusgaser.
- Fortsatt arbeta för en god och effektiv avfallsorganisation genom att integrera avfallshanteringen i den övriga organisationen som fysisk planering av detalplaner och inför bygglov.

Genom ett aktivt arbete med avfallsfrågor hoppas Söderköpings kommun nå de sex (6) huvudinriktningarna som presenteras i denna avfallsplan, se Figur 1. För Söderköpings kommun är avfallsplanen en viktig del för att dessa inriktningar ska kunna nås under den kommande fyraårsperioden. Avfallsplanen utgör tillsammans med avfallsföreskrifterna den kommunala renhållningsordningen.

Arbetet med avfallsplanen har pågått under 2021 och involverat tjänstemän och politiker inom kommunen samt med stöd av miljökonsultbolaget Ensucon AB som drivit processen genom workshops och intervjuer. I den handlingsplan som framtagits har mer detaljerade inriktningar satts upp tillsammans med åtgärder och ansvarsfördelning inom kommunen. Inriktningarna och aktiviteterna i handlingsplanen ska ses över årligen. De sex huvudinriktningarna har brutits ned till 17 delmål för perioden 2022-2025. I arbetet med framtagandet av avfallsplanen har fokus varit att minska avfallet.

Nytt för denna avfallsplan är att Söderköpings kommun även förberett för ett utökat samarbete med grannkommunen Kinda och har sedan tidigare redan ett samarbete med Valdemarsvik och Åtvidaberg. Kommunerna har bland annat en gemensam kundtjänst och ett geografiskt gynnsamt läge, vilket främjar ett samarbete. Kommunen utreder även en annan typ av avfallsorganisation gällande drift av renhållning och VA tillsammans med Norrköping (Norda), Valdemarsvik och Finspång (Tekniska verken). Det finns många fördelar med att samarbeta kring avfallsfrågorna ur ett regionalt, miljömässigt och ett ekonomiskt perspektiv då kommunerna har många likheter. Det pågår samtidigt en översyn med andra samarbetsorganisationer.

Åtgärderna under avfallsplanens delmål under respektive inriktning är även kopplade till vilket resursbehov som åtgärden innebär. Resursbehovet innebär både arbetsinsatser och arbetsfördelning samt ekonomiska kostnader. De kostnader som anges under resursbehov avser följande:

Litet <30 000 SEK (Kostnad per hushåll: Ca 15 kronor, kostnad per invånare: Ca 2 kronor)

Medel 30 000- 100 000 SEK (Kostnad per hushåll: Ca 15-45 kronor, kostnad per invånare: Ca 2- 7 kronor)

Stor > 100 000 SEK > (Kostnad per hushåll: ca 45 kronor, kostnad per invånare: Ca 7 kronor)⁴

Figur 1. I bilden presenteras de sex huvudinriktningarna för avfallshanteringen i Söderköpings kommun.

⁴ Kostnaden är en utslagsräkning *per år* och förhålls till de fyra åren 2022-2025 även om fördelning av kostnaden för den totala åtgärden kan ske under kortare, längre period eller för enstaka insatser.

Innehåll

Ordlista och definitioner	2
Förord	5
Sammanfattning avfallsplanen 2022 - 2025	6
Bilagor	8
1. Inledning	9
Genomförande 2016–2020	9
1.1 Syfte	11
1.2 Arbetsgång	11
1.3 Remiss	11
1.4 Disposition	11
2 Inriktning för avfallshantering	12
2.1. Gällande lagstiftning	13
2.2. FN:s globala mål	14
2.3. EU:s övergripande miljö- och avfallsmål	15
2.3.2. EU:s handlingsprogram	16
2.4. Nationella miljö- och avfallsmål	17
2.5 Återvinningsmål	20
2.6 Insamling av textil	20
2.7 Mikroplaster i våra hav	20
2.8 Regionala miljö- och avfallsmål	21
2.9 Regional Energi- och klimatstrategi	21
3.1 Uppdragsplan Söderköping	23
4. Lokala inriktningar och handlingsplaner	24
Inriktning 1 – Förebyggande av avfall och återbruk	25
Inriktning 2 - Minskad nedskräpning och ren kust	29
Inriktning 3 - Hållbar hantering av matavfall	31
Inriktning 4 - Förbättrad utsortering av farligt avfall och förpackningsmaterial	33
Inriktning 5 - God avfallsorganisation med användare och framtiden i fokus	35
Inriktning 6 – Minskad klimatpåverkan	37
5. Uppföljning	38
6. Miljöbedömning	38
7. Referenser	39

Bilagor

Bilaga 1 Uppföljning av tidigare handlingsplan 2016 – 2020
Bilaga 2 Nulägesbeskrivning
Bilaga 3 Avfallsanläggningar inom kommunen
Bilaga 4 Behovsbedömning inför miljöbedömning
Bilaga 5 - Måluppföljning relaterade planer och program
Bilaga 6 – Resursbedömning av avfallsplan 2022-2025

1 Inledning

Avfallsplanen är kommunens styrdokument för avfallshanteringen med syftet att minska mängden avfall och dess farlighet genom konkreta inriktningar och aktiviteter. Miljöpåverkan sker både vid generering och hantering av avfall vilket beaktas vid upprättandet av avfallsplanen.

Under 2020 har det skett en rad förändringar på avfallsområdet och det kommer således att fortsätta implementeras nya förändringar i lagstiftningen och det nationella målarbetet fram till 2025. Idag ligger fokus på EU:s avfallshierarki och på att förändra tidigare linjära avfallsflöden till mer cirkulära resursflöden.

I Söderköpings kommun samlades 448 kg kommunalt avfall per person in under år 2020. Motsvarande siffra för hela landet var år 2020 cirka 465 kg per person och år (Avfall Sverige 2020). Sundbyberg var den kommun där det genererades minst mängd avfall per person (269 kg) under 2019 (Avfall Sverige 2020). Att förebygga att avfall uppstår och minska avfallsmängderna är en av de primära åtgärderna. På samma sätt gäller det att leva upp till de europeiska och nationella målsättningarna gällande matavfall, förpackningsmaterial m.m.

25/25-målet⁵

Avfall Sverige har tagit fram ett nationellt 25/25-mål vilket innebär att till år 2025 ska mat- och restavfallet minska med 25 procent, jämfört med 2015*. Alla kommunmedlemmar bjuds in att ansluta sig med syfte att öka takten för att klättra uppåt i avfallshierarkin. Genom att enas kring ett gemensamt mål kan det bidra till att skapa delaktighet. Målet bör användas i de kommunala avfallsplanerna. Söderköpings kommun har idag nått målet och väljer att arbeta för att gå ännu längre, inte minst bibehålla målet, genom aktivt arbete med fler kommunikationsinsatser och fortsatta möjligheter till utsortering av hushållen och verksamheternas mat- och restavfall.

Genomförande 2016–2020

En uppföljning av de tidigare målen och handlingsplanen för 2016 – 2020 visar att de mål som uppfylldes var

- ✓ Avfallsmängderna per person ska minska i enlighet med det nationella målet om avfallsförebyggande enligt EU:s avfallshierarki.
- ✓ Att ställa relevanta upphandlingskrav av varor och tjänster i kommunal verksamhet, i syfte att förebygga avfallets mängd och farlighet.
- ✓ Att fortsatt arbeta för ett ökat återbruk av möbler och byggmaterial på ÅVC.
- ✓ Att arligen arbeta med aktioner för minskad nedskräpning, exempelvis Håll Sverige rent-kampanjen och att samarbeta med kustkommunerna för att minska andelen marint skräp i våra hav genom att delta i kampanjer för kustnära insamling av plast i havet.
- ✓ Att införa insamling av matavfall inom hela kommunen.
- ✓ Att öka den fastighetsnära insamlingen av farligt avfall.
- ✓ Att minska förpackningsmaterial i den restavfallsfraktionen.
- ✓ Att förenkla insamlingssystem för användaren genom att införa ett nytt system för avfallsinsamling.

⁵ Målet innebär att den totala mängden mat- och restavfall ska minska med 25 procent per person till 2025, jämfört med 2015. År 2015 var mängden mat- och restavfall i snitt 225 kilo per person nationellt (enligt Avfall Web). 25 procent innebär en minskning med i snitt 56 kg och den kvarvarande mängden mat- och restavfall skulle bli 169 kg. Exempel på åtgärder för att nå målet är att minska matsvinnet och minska onödig användning av produkter. En utökad utsortering av såväl matavfall som förpackningar som ändå uppstår kommer också att behövas.

- ✓ Att ta fram och införa en miljöstyrande taxa i samband med att en ny avfallsinsamling införs.
- ✓ Att förbättra kommunikationsarbetet genom att upprätta en kommunikationsplan.
- ✓ Att bränslet i samtliga avfallsfordon ska fortsätta vara fossilfritt.

Figur 2. Under perioden 2018–2019 införde Söderköping fastighetsnära insamling med flerfackskär som gjort det enklare för hushållen att sortera ut sitt avfall. (Bild lånad från: PWS, www.pwsab.se, 2021)

Ett antal mål från avfallsplanen 2016–2017 uppnåddes inte. Anledningen till att målen inte nåddes beror framför allt på att kommunen under åren ändrat strategier, att resurserna inte har räckt till eller att ansvarsfördelningen inte varit tydligt nog. En fullständig uppföljning av de tidigare målen finns redovisad i Bilaga 1.

Införandet av fastighetsnära insamling med flerfackskär skedde under perioden 2018–2019 vilket har gett ett förenklat insamlingssystem för användaren med möjligheten att sortera ut förpackningsavfall, matavfall och restavfall. Även farligt avfall i form av ljuskällor och batterier samlas in i särskild behållare på flerfackskärlet. Detta har resulterat i renare fraktioner och en ökad utsortering.

Att införa så kallade Samlaren⁶ är ett pågående arbete och kommunen har redan två stycken utplacerade och ser samtidigt över fler samarbeten för att öka möjligheten för hushållen att sortera ut sitt farliga avfall.

En reglering av renhållningstaxan skedde i samband med införandet av fastighetsnära insamling då kommunen valde att gå över till en miljöstyrande taxa. Syftet är att skapa incitament för avfallssortering och därmed minska den mängd avfall som efter insamling förbränns eller läggs på deponi. Detta har följts upp av plockanalyser på matavfall och farligt avfall. En detaljerad redogörelse för den nuvarande avfallshanteringen samt avfallsstatistik för olika avfallsslag redovisas i Bilaga 2. Avfallsanläggningar, återvinningsstationer och äldre avfallsupplag inom kommunen finns redovisade i Bilaga 3.

Den nya avfallsplanen har utformats utifrån en utvärdering av den tidigare avfallsplanen, den nuvarande avfallshanteringen, kommunens vision⁷ samt utifrån en uppdaterad sammanställning av avfallsstatistik.

⁶ Samlaren är ett insamlingsskåp där farligt avfall såsom ljuskällor (exempelvis glödlampor och lågenergylampor), batterier och småelavfall kan lämnas. Samlaren placeras vanligtvis i offentliga miljöer såsom i matbutiker.

⁷ Vision: "Östergötlands bästa boendekommun"

Genom detta aktiva arbete med avfallsfrågorna är förhoppningen att de sex huvudinriktningarna kan nås. Visionen inför 2030 är att Söderköping tillsammans med kommunerna Valdemarsvik, Kinda, Åtvidaberg, Norrköping och Finspång har ett än mer utökat och gott samarbete kring avfallsfrågorna i regionen och tillsammans stärker det lokala och regionala avfallsarbetet.

1.1 Syfte

Enligt miljöbalken ska det i alla kommuner finnas en avfallsplan. En avfallsplan är ett styrdokument för hur avfallshanteringen inom kommunen ska gå till. De främsta syftena med revideringen av avfallsplanen är:

- Att den ska fungera som ett aktivt planeringsverktyg för kommunens avfallshantering.
- Att sätta upp inriktningar för avfallshanteringen fram till och med år 2025.
- Att den ska vara anpassad till nuvarande lagstiftning.

Utöver detta ger avfallsplanen en samlad bild av nuvarande avfallshantering, den anger vilka inriktningar och åtgärder som krävs för att minska avfallet och öka återvinningen samt hur den bidrar till en hållbar utveckling och kommunicerar förändringsbehov. En stark koppling finns även till andra kommunala frågor i form av ekonomi, fysisk planering, miljötillsyn, energi och infrastruktur.

1.2 Arbetsgång

Avfallsplanen tar hänsyn till miljömålen på nationell, regional och lokal nivå och är utformad utifrån gällande lagstiftning, Naturvårdsverkets föreskrifter om innehållet i kommunala avfallsplaner (NFS 2006:6) och Avfall Sveriges handbok om kommunal avfallsplanering, rapport U2018:16.

Avfallsplanerna i Söderköping, Valdemarsvik och Kinda kommun har reviderats samtidigt för att främja det fortsatta goda samarbetsklimatet mellan kommunerna. Syftet är även att kommunernas system ska likna varandra och därmed kunna dra nytta av den geografiska närheten.

Under 2021 har en förvaltningsövergripande workshop hållits med fokus på att följa upp samt revidera målen i avfallsplanen. Resultatet har kompletterats med efterföljande intervjuer med berörda aktörer hos kommunens verksamheter. Den nya avfallsplanen är främst en revidering av avfallsplanen 2016–2020, med uppdaterade mål och handlingsplaner och följer därmed samma struktur och inriktningar som tidigare.

1.3 Remiss

Kommunen ska göra förslaget till avfallsplan tillgängligt för berörda i kommunen (allmänheten, verksamheter och organisationer) och länsstyrelsen genom att den skickas ut till särskilt berörda, publiceras på kommunens hemsida samt i lokalpress. Detta har genomförts genom remiss och utställning av förslaget till avfallsplan under hösten 2021.

1.4 Disposition

Planen innehåller sex huvudinriktningar som i möjligaste mån följer avfallstrappan där fokus ligger på de tre första stegen – Avfallsminimera, återanvänd och återvinna⁸. Till huvudinriktningarna finns delmål och åtgärder listade i en handlingsplan.

Antalet mål inom respektive inriktning varierar och åtgärderna eller aktiviteter i planen visar inom vilka områden det krävs åtgärder för att uppnå målen.

⁸ EU:s avfallshierarkin framgår av 15 kap. 10 § och 2 kap. 5 § miljöbalken.

För att uppnå målen i planen krävs samverkan inom kommunens egen verksamhet men även med övriga aktörer. Inom varje inriktning, utöver ytterst ansvariga, har därför aktörer lyfts fram som anses vara viktiga för att bidra till inriktningens måluppfyllnad. Vissa målgrupper är särskilt involverade i delmålen och det krävs därför ett aktivt samarbete för att nå målet.

Avfallsplanen har även en koppling till andra planer och dess målarbeten. Under varje inriktning har relationen till strategiska planer eller program förtydligats genom en redogörelse av dessa presenteras i Bilaga 5 - Måluppföljning relaterade planer och program.

Förslag till avfallsplan skickades på remiss till:

Centerpartiet	Kommunstyrelsen
Liberalerna Ramunderstaden AB	Bygg- och miljönämnden
Kristdemokraterna HSB	Barn- och utbildningsnämnden
Miljöpartiet	Socialnämnden i frågor kring funktionsnedsättning och tillgänglighetsanpassning
Socialdemokratiska arbetarpartiet	Barn- och utbildningsförvaltningen
Sverigedemokraterna	Kommunstyrelsens förvaltning
Vänsterpartiet	Samhällsbyggnadsförvaltningen
Torsten Sahlin Förvaltnings AB	Serviceförvaltningen
Moderata samlingspartiet	Socialförvaltningen
Gunnar Gunnarssons Fastighets AB	Länsstyrelsen i Östergötland
Stadskärneföreningen	E.ON
Hyresgästföreningen	Tekniska verken i Linköping AB
Familjen Westerberg Fastigheter AB	Renall AB
Norrköpings kommun	PreZero
Linköpings kommun	(SKRF) El-kretsen
Söderköpings kommuns råd	Förpacknings- och tidningsinsamlingen
Valdemarsviks kommun	Återvinningsindustrierna Stiftelsen
Åtvidabergs kommun	Håll Sverige rent
Finspång kommun	

2 Inriktning för avfallshantering

Målet med avfallshanteringen är att kontinuerligt klättra i avfallstrappan, optimera resursnyttjandet samt att eftersträva giftfria kretslopp. Söderköpings avfallsplan är anpassad efter gällande globala och nationella avfallsmål utifrån de lokala förutsättningar som finns. I detta kapitel redovisas i korta drag FN:s globala mål, de EU-övergripande målen, nationella etappmål, mål i den nationella avfallsplanen och regionala miljö- och avfallsmål.

För att säkerställa att den lokala avfallsplanen går i linje med övergripande strategiska mål, samt regionalt och lokalt målarbete har en analys gjorts av delmål och åtgärder i handlingsplanen. Avfallsplanens mål har utvärderats utifrån tre aspekter;

1. Om de har en direkt koppling till andra uppsatta mål,
2. Om de motsätter sig andra uppsatta mål samt
3. Om de bidrar till måluppfyllelse av andra uppsatta mål.

Den nationella handlingsplanen för cirkulär ekonomi poängterar att mer plast och textilier måste samlas in för återvinning och återanvändning. Elektronik- textil- och plastavfall är de tre (3) av sex (6) huvudströmmar i avfallsområdet som det behövs ett aktivt arbete

med. De etappmål som är framtagna, utifrån de nationella miljömålen, har som mål att 65% av det kommunala avfallet ska förberedas för återanvändning och/eller återvinning.

Producentansvarsföreskrifterna poängterar att till 2023 ska 60% av bostadsfastigheter ha en borttransport av förpackningar från de vanligt förekommande avfallstyperna samt att ett insamlingsmål för varje fraktion finns. Avfall Sverige har tagit fram ett 25/25 mål⁹ där mängd mat- och restavfall ska minska med 25% från 2015 till 2025, vilket innebär 195 kg per person/år i Söderköpings kommun år 2025. I Östergötlands regionala energi- och klimatstrategi är ett insatsområde cirkulär ekonomi där uppströmsarbete, att minska samt att cirkulera avfall nämns. Målet är att till år 2025 ska mat- och restavfallet vara högst 150 kg/person och år.

2.1. Gällande lagstiftning

Avfallsplanering styrs och regleras av en omfattande lagstiftning i form av EU:s avfallsdirektiv, miljöbalken, avfallsförordningen samt naturvårdsverkets föreskrifter om innehållet i en kommunal avfallsplan (Naturvårdsverket, 2021a). EU:s avfallsdirektiv (2008/98/EG) innehåller krav om att avfallsplaner och avfallsförebyggande program ska upprättas av medlemsstaterna och deras behöriga myndigheter. Detta ligger till grund för den nationella avfallsplanen.

Ansaret för att upprätta en kommunal renhållningsordning, bestående av en avfallsplan och avfallsföreskrifter, anges i 15 kap 41 § miljöbalken (1998:808). Krav finns även för hur processen kring upprättandet av en kommunal renhållningsordning ska ske, genom samråd och utställning och där sedan beslut ska fattas av kommunfullmäktige. I avfallsförordningen (2020:614) anges Naturvårdsverkets rätt att meddela föreskrifter om vad kommunala avfallsplaner ska innehålla och länsstyrelsens roll i avfallsplaneringen. Naturvårdsverket har upprättat föreskrifter om innehållet i en kommunal avfallsplan och länsstyrelsens sammanställning (NFS 2006:6).

Den nationella avfallsplanen sätter riktningen

Avfallsförordningen (2020:614) kompletterar miljöbalkens regler om avfall och producentansvar med mer detaljerade bestämmelser. Avfallsförordningen från 2011 ersattes av en uppdaterad förordning år 2020, samtidigt som en ny nationell avfallsplan presenterades, vilken innehåller uppdateringar baserade på EU:s avfallspaket. Ändringarna innebär att fler uppgifter ska redovisas i avfallsplanerna, jämfört med tidigare avfallsplaner. Nedan listas de främsta förändringarna i förordningen som berör kommunens målarbete (Naturvårdsverket, 2020):

- Flera återvinningsmål höjs.
- Ökat avfallsförebyggande arbete i kommunerna.
- Nya krav på separat insamling av farligt avfall, textil och biologiskt avfall.
- Flera nya krav på bygg- och rivningsavfall.
- Begreppet ”kommunalt avfall” införs¹⁰.
- Ett nytt avfallsregister införs.

Den nya avfallsförordningen (Avfallsförordning, 2020:614) innebär nya regler för kommuner

En ny avfallsförordning trädde i kraft 2020-06-25 som lägger allt större fokus på avfallsförbyggande arbete med bland annat nya regler för kommuner. Främsta ändringar som rör kommunalt avfall och kommunalt ansvar är att kommunerna har som uppgift att

⁹ Avfall Sverige har tagit fram ett 25/25 mål där mängd mat- och restavfall ska minska med 25% från 2015 till 2025.

¹⁰ Kommunalt avfall är avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll. Begreppet ersätter den tidigare termen hushållsavfall.

informera hushållen om avfallsförebyggande åtgärder för att minska uppkomsten av avfall. Kommunerna ska även vid behov informera Naturvårdsverket om avfallsförebyggande åtgärder och åtgärder för att förebygga och begränsa nedskräpning.

Ändringarna innebär även att fler uppgifter ska redovisas i avfallsplanerna dels att göra en bedömning av vilka investeringar och andra ekonomiska resurser som behövs, dels nya insamlingssystem och anläggningar för att hantera avfall, dels nedläggning eller förändring av befintliga insamlingssystem och anläggningar för att hantera avfall. Kommunerna ska även bedöma behovet av ändringar i insamlingssystem och anläggningar för att hantera framtida förändrade avfallsflöden och bättre koppla ihop fysisk planering med avfallsplanering (NFS 2020:6).

2.2. FN:s globala mål

Globala målen och Agenda 2030 är den mest ambitiösa överenskommelsen för hållbar utveckling som världens ledare någonsin antagit. I begreppet hållbar utveckling integreras de tre dimensionerna av hållbarhet: social, ekonomisk och miljömässig. Av de 17 globala mål som satts upp är det framför allt mål 12 Hållbar konsumtion och produktion som relaterar till avfallsområden, men även mål 11 Hållbara städer och samhällen. För att uppnå målet krävs att vi människor minskar vårt ekologiska fotavtryck genom att ändra våra konsumtions- och produktionsmönster.

Figur 3. Illustration över de 17 globala målen för hållbar utveckling ((Bildkälla: De globala målen, www.globalamalen.se, 2021)

Nedan listas de delmål till Mål 11 och 12 som är relevanta för kommunens målarbete:

Mål 11 Hållbara städer och samhällen har även ett relevant delmål för avfallshanteringen:

11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion:

12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.

12.3 Till 2030, halvera det globala matsvinnet per person i butik- och konsumentledet, och minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna efter skörd.

12.4 Senast 2020 uppnå miljövänlig hantering av kemikalier och alla typer av avfall under hela deras livscykel, i enlighet med överenskomna internationella ramverket, samt avsevärt minska utsläppen av dem i luft, vatten och mark i syfte att minimera deras negativa konsekvenser för människors hälsa och miljön.

12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.

12.7 Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder, i enlighet med nationell politik och nationella prioriteringar.

12.8 Senast 2030 säkerställa att människor överallt har den information och medvetenhet som behövs för en hållbar utveckling och livsstil i harmoni med naturen.

(Globala Målen, 2021)

2.3. EU:s övergripande miljö- och avfallsmål

2.3.1. EU:s avfallshierarki

EU:s ramdirektiv om avfall är implementerat i svensk lagstiftning. För att nå EU:s miljömål har bland annat EU:s avfallshierarki, också kallad avfallstrappan, utformats. EU:s avfallshierarki anger den prioriteringsordning för hur olika strategier att behandla avfall bör användas och regleras i ramdirektivet om avfall (2008/98/EG).

Figur 4. Skiss över EU:s avfallstrappa. (Bild lånad från: Räkna till 10, "Känner du till avfallstrappan?" 2021).

Avfallstrappan består av fem steg där förebyggande och minimering av avfall har högst prioritet. Därefter ska avfall i så hög grad som möjligt återanvändas. Nästa steg är materialåtervinning, då återvinning av råvaror besparar stora resurser genom att exempelvis förpackningsavfall används till nya förpackningar. Det fjärde steget är energiåtervinning där

förbränning av exempelvis restavfall omvandlas till värme och el. Det sista steget är deponering vilket mer eller mindre är en slutlig förvaring av avfall (Naturvårdsverket, 2020b).

2.3.2. EU:s handlingsprogram

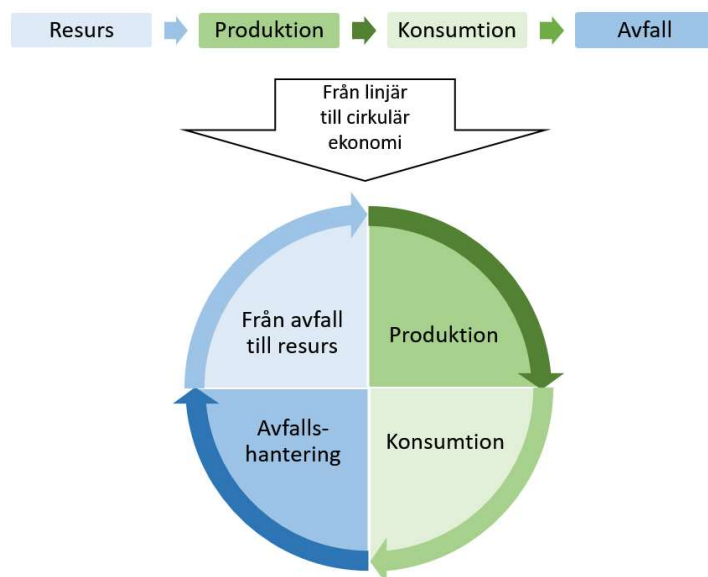
Den 31 december 2020 löpte det sjunde handlingsprogrammet (Europeiska Kommissionen, 2020) ut. I detta konstaterades att de tidigare programmen gjort nytta för miljön men att det är viktigt att fortsätta arbetet med klimatförändringar, natur och biologisk mångfald, miljö och hälsa samt livskvalitet, naturresurser och avfall. EU:s medlemsstater och Europaparlamentet förhandlar fram ett 8:e miljöhandlingsprogram med målet att det ska antas under 2021. Det övergripande målet med det nya programmet är att övergången mot en resurseffektiv, ren och cirkulär ekonomi ska påskyndas på ett rättvist och inkluderande sätt (Faktapromemoria 2020/21, Regeringskansliet).

Förslaget till det åttonde miljöhandlingsprogrammet innefattar sex delmål som EU ska uppnå till 2030, där minst fyra har en tydlig koppling till avfallshanteringen (se fetmarkerade):

1. Oåterkalleligt och gradvis minska växthusgasutsläppen och förbättrade upptag genom naturliga och andra sänkor i unionen för att uppnå 2030 års mål för minskning av växthusgasutsläppen och uppnå klimatneutralitet senast 2050;
2. Göra fortsatta framsteg när det gäller att förbättra anpassningsförmågan, stärka motståndskraften och minska sårbarheten gentemot klimatförändringar;
3. **Göra framsteg mot en regenerativ tillväxtmodell som ger mer tillbaka till planeten än den tar, frikopplar ekonomisk tillväxt från resursanvändning och miljöförstöring och påskyndar övergången till en cirkulär ekonomi;**
4. **Eftersträva en nollutsläppsvision för en giftfri miljö, inbegripet för luft, vatten och mark, och skydda medborgarnas hälsa och välbefinnande mot miljörelaterade risker och konsekvenser;**
5. **Skydda, bevara och återställa den biologiska mångfalden och stärka naturkapitalet, särskilt luft, vatten, mark, och skog, sötvatten, våtmark och marina ekosystem;**
6. **Främja den miljömässiga hållbarheten och minska miljö- och klimatpåfrestningar i samband med produktion och konsumtion, särskilt på områdena energi, industriell utveckling, byggnader och infrastruktur, rörlighet och livsmedelssystem.**

2.3.3. Det nya avfallspaketet

År 2018 kom EU-kommissionen ut med revideringar i avfallslagstiftningen, genom det så kallade avfallspaketet. Målet är minskade avfallsmängder, ökad återanvändning av produkter, ökad återvinning samt en förbättrad avfallshantering. Samtliga ändringar i avfallspaketet ska genomföras senast år 2025. Flera av regeländringarna började att gälla den 5 juli 2020 medan vissa bestämmelser, såsom separat insamling av biologiskt avfall och textilavfall, börjar gälla senare. Revideringen av EU:s avfallslagstiftning har varit en viktig del i EU:s arbete mot en mer cirkulär ekonomi (Naturvårdsverket, 2020).

Figur 4. Illustration över EU:s nya avfallsdirektiv med fokus på förbyggande av avfall och cirkulär ekonomi (Bildkälla: Naturvårdsverket, 2020)

Avfallspaketet trädde i kraft i juli 2018 och sex direktiv berörs:

1. Avfallsdirektivet (2008/98/EG).
2. Direktiv om förpackningar och förpackningsavfall (94/62/EG).
3. Direktiv om deponering av avfall (1999/31/EG).
4. Direktiv om uttjänta fordon (2000/53/EG).
5. Direktiv om batterier och ackumulatorer och förbrukade batterier och ackumulatorer (2006/66/EG).
6. Direktiv om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska och elektroniska produkter (2012/19/EU).

Avfallspaketet fokuserar på att förebygga avfall. Med viktiga mål för minskat matsvinn i EU och stopp för marint avfall bidrar lagstiftningen till FN:s mål för hållbar utveckling. EU har utsett textil till ett fokusområde och senast 2025 ska alla medlemsländer börja samla in avlagda textilier som en separat fraktion (Naturvårdsverket, 2020).

I EU:s reviderade avfallsdirektiv ligger stort fokus på ökad materialåtervinning och minskad deponering. År 2025 ska minst 55 viktprocent av det kommunala avfallet i EU återvinnas till nya material. Målsättningen ökar till 60 viktprocent år 2030 och till 65 viktprocent år 2035. Det som ska mätas är faktisk materialåtervinning, vilket betyder att det som materialåtervinns ska mätas och inte det material som samlas in till återvinning (Naturvårdsverket, 2020).

2.4. Nationella miljö- och avfallsmål

2.4.1. Nationell avfallsplan

Enligt EU:s avfallsdirektiv ska alla medlemsländer ha nationella avfallsplaner och avfallsförebyggande program. Sveriges gällande nationella avfallsplan och det avfallsförebyggande programmet, Att göra mer med mindre - Sveriges avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018–2023, beskriver Sveriges arbete med att förebygga avfall och nå en mer resurseffektiv och giftfri avfallshantering, i enlighet med avfallshierarkin (Naturvårdsverket, 2021a). I planen beskrivs hur Sveriges arbete bör utföras för att:

- Minska mängden avfall.

- Minska mängden skadliga ämnen i material och produkter.
- Minska avfallens negativa effekter på människors hälsa och miljö.
- Främja en praktisk tillämpning av avfallshierarkin.
- Utnyttja resurserna i avfallet.
- Bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och ökade avfallsmängder.

3.4.2. Nationella miljömål

Sverige har satt upp ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål och flertalet etappmål för att driva det nationella miljöarbetet kopplat till de globala hållbarhetsmålen. Flertalet mål har målår 2020, men gäller fortsatt (Naturvårdsverket, 2020). Målen ska fungera vägledande för allas miljöarbete, såväl regeringens som myndigheters och övriga aktörers (Naturvårdsverket, 2021). Nedan presenteras det övergripande generationsmålet.

Figur 5. Illustration över de 16 nationella miljökvalitetsmålen (<https://www.sverigesmiljomal.se/miljomalen/>, 2021)

Generationsmålet

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Miljöpåverkan från avfallshanteringen och avfallsförebyggande berör främst målen *God bebyggd miljö* och *Giftfri miljö*, men även direkt eller indirekt flera av de övriga miljömålen, exempelvis *Begränsad klimatpåverkan* (Sveriges miljömål, 2021). Nedan presenteras berörda mål och relevanta preciseringar:

God bebyggd miljö - Hållbar avfallshantering

Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallens påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

God bebyggd miljö - Infrastruktur

Infrastruktur för energisystem, transporter, avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning är integrerade i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen är anpassad till människors behov, för att minska resurs och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hänsyn är tagen till natur- och kulturmiljö, estetik, hälsa och säkerhet.

Giftfri miljö – Förenade områden

Förenade områden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön.

Begränsad klimatpåverkan - Temperatur

Den globala medeltemperaturökningen begränsas till långt under 2 grader Celsius över förindustriell nivå och ansträngningar görs för att hålla ökningen under 1,5 grader Celsius över förindustriell nivå. Sverige ska verka internationellt för att det globala arbetet inriktas mot detta mål.

Som ett komplement till miljökvalitetsmålen har etappmål tagits fram. Etappmålen identifierar en önskad samhällsomställning och tydliggör var insatser bör sättas in. Etappmål finns för miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan samt inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen, hållbar stadsutveckling och luftföroreningar (Naturvårdsverket, 2021). De etappmål som främst berör avfallsarbetet presenteras nedan.

Etappmål för cirkulär ekonomi: Återanvändning av förpackningar

Av de förpackningar som släpps ut på marknaden i Sverige för första gången ska andelen som är återanvändbara öka med minst 20 procent från år 2022 till år 2026 och med minst 30 procent från år 2022 till år 2030.

Etappmål för avfall: Öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning

Senast 2025 ska förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ha ökat till minst 55 viktprocent, 2030 till minst 60 viktprocent och 2035 ha ökat till minst 65 viktprocent.

Etappmål för avfall: Ökad resurshushållning i byggsektorn

Insatser ska vidtas så att förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annat materialutnyttjande av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 viktprocent senast 2020. Samma mål återfinns som mål i EU:s avfallsdirektiv.

Etappmål för avfall: Ökad utsortering och biologisk behandling av matavfall

Senast år 2023 ska minst 75 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring och biogas tas tillvara.

Etappmål för minskat matsvinn: Matsvinnet ska minska mätt i mängd livsmedelsavfall

Matsvinnet ska minska så att det sammantagna livsmedelsavfallet minskar med minst 20 viktprocent per capita från år 2020 till år 2025.

2.5 Återvinningsmål

I samband med det nya avfallspaketet har flera ambitiösa återvinningsmål för både kommunalt avfall och förpackningar satts. Återvinningsmål för förpackningsmaterial presenteras i Tabell 1. Dessutom har skärpta regler för att beräkna återvinningsgraden skapats för att förenkla arbetet med uppföljning och omställning till cirkulär ekonomi (Naturvårdsverket, 2020).

Tabell 1. Återvinningsmål¹¹ för förpackningar. Återvinningsgraden är angiven i viktprocent.

Förpackningsmaterial	Till 2025	Till 2030
Alla förpackningar	65 %	70 %
Plast	50 %	55 %
Trä	25 %	30 %
Metall (järnhaltig)	70 %	80 %
Aluminium	50 %	60 %
Glas	70 %	75 %
Papper och papp	75 %	85 %

2.6 Insamling av textil

En särskild utredning på uppdrag av regeringen, gällande producentansvar för textil, presenterades i december 2020. Förslaget innebär att producenterna ska ha ett ekonomiskt och organisatoriskt ansvar för insamling och återvinning av textilier (Naturvårdsverket, 2020) med syfte att åstadkomma miljönytta genom ökad insamling av textil för återanvändning och av textilavfall för återvinning, i första hand för förberedelse för återanvändning och materialåtervinning (Regeringskansliet, 2020). Författningarna ska träda i kraft den 1 januari 2022. Ansvar för insamlingen av textilavfall ska föras över till de tillståndsgivna insamlingssystemen först den 1 januari 2024.

2.7 Mikroplaster i våra hav

Mikroplast är små plastbitar av olika plastmaterial som antingen tillverkas för att användas i olika produkter eller uppkommer vid slitage eller nedbrytning av plast. Mikroplast kan ha effekter på miljö och hälsa och det är därför av intresse att lokalisera dess uppkomst och spridning. Nedan presenteras de källor som står för de största utsläppen av mikroplast i Sverige (Naturvårdsverket, 2021).

- Industriell produktion och hantering av primärplast
- Slitage av däck från vägar
- Konstgräs
- Anläggningar för idrott och lek med underlag som innehåller plast eller gummi
- Textiltvätt
- Båtbottenfärg
- Nedskräpning

¹¹ Räknat på materialåtervinningsgrad för det totala förpackningsavfallet.

Under 2019 redovisade Naturvårdsverket ett regeringsuppdrag om mikroplast i enlighet med EU:s plaststrategi och trycker på att kunskapsluckorna är stora och att det krävs ett fortsatt arbete för att minska spridningen av mikroplast (Naturvårdsverket, 2021).

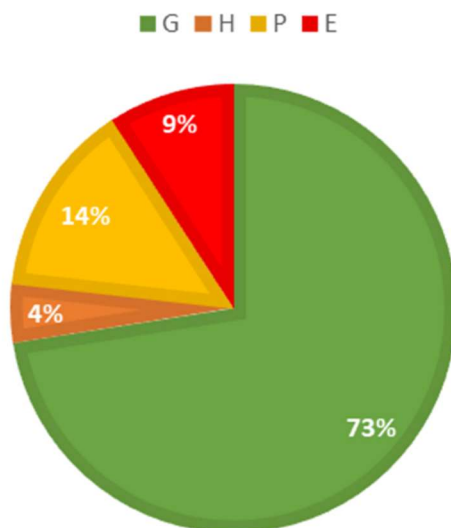
2.8 Regionala miljö- och avfallsmål

Vid framtagandet av den reviderade avfallsplanen har hänsyn till det regionala miljömålsarbetet samt uppföljningsarbetet tagits.

Länsstyrelsen i Östergötland har bland annat ansvar för att samordna det regionala arbetet för att uppnå de 16 svenska nationella miljökvalitetsmålen. Avfallsplanen har främst påverkan på målet *God bebyggd miljö* men kopplingar finns även till *Begränsad klimatpåverkan*, *Levande sjöar och vattendrag* samt *Giftfri miljö* på grund av de emissioner som avfallsanläggningar bidrar med till luft, vatten och mark.

Det finns ett regionalt åtgärdsprogram framtaget för att nå miljömålen, *50 åtgärder för miljömålen i Östergötland*, vilket gällde fram till och med år 2020. På samma vis finns ett åtgärdsprogram för Södra Östersjön som gällde mellan 2015 – 2020. År 2019 gjordes en uppföljning gällande hur långt Östergötland kommit i åtgärdsarbetet för de regionala miljömålen. Resultatet visade att regionen redan hade klarat av 73 % av samtliga åtaganden, samt att 14 % var påbörjade. Endast 9 % av åtgärderna var ännu inte påbörjade och 4 % var utförda till hälften (se Figur 6).

SAMLAD BEDÖMNING 2018

Figur 6. Samlad bedömning över hur långt Östergötland kommit i de regionala målen. G innebär genomförda mål, P innebär påbörjade, H innebär utförda till hälften och E innebär ej påbörjade/ej genomförda. (Bildkälla: Länsstyrelsen i Östergötland, 2020)

De olika målen delades upp i fyra kategorier; Kust & vatten, Växter & djur, Skog & odling, samt Människan i miljön. Det målområde som hade mest framgång sedan åtgärdsprogrammet tog kraft 2015 var Människan i miljön, med hela 81 % genomförda åtaganden.

2.9 Regional Energi- och klimatstrategi

Länsstyrelsen har tillsammans med Region Östergötland antagit en gemensam energi- och klimatstrategi för Östergötland, i nära samverkan med runt nittio (90) av länets aktörer som ska ge vägledning för det fortsatta energi- och klimatarbetet i länet och fungera som ett stöd till kommuner, näringsliv och andra organisationer. Strategin innehåller ett

övergripande och fyra underliggande mål samt sex prioriterade insatsområden. De är framtagna för att vi lättare ska kunna strukturera och optimera det arbete som nu behöver ske i länet. Under 2020 och våren 2021 kommer Länsstyrelsen och Region Östergötland ta fram handlingsplaner som innehåller konkreta åtgärder för varje insatsområde vilket kommer att inverka på kommunerna insatser i frågorna där flera insatsområden är relevanta för den kommunala avfallsplaneringen.

Insatsområdena är:

- Förnybar och robust energiproduktion.
- Energi- och klimateffektivt näringsliv.
- Energi- och klimateffektiva bostäder och lokaler.
- Hållbara och effektiva transporter.
- Cirkulär ekonomi och konsumtion.
- Hållbart jord- och skogsbruk.

3. Genomförande

Nedan beskrivs de styrmedel och arbetssätt som används för att nå avfallsplanens mål.

Lokala avfallsföreskrifter

Enligt Miljöbalken ska det för varje kommun finnas en renhållningsordning som består av en avfallsplan och lokala föreskrifter för hantering av avfall. Renhållningsföreskrifterna är ett av de viktigaste styrmedlen för den kommunala avfallshanteringen och de innehåller de lokala bestämmelserna för hanteringen av avfall som kommunen ansvarar för. I föreskrifterna beskrivs bland annat vilka skyldigheter fastighetsinnehavare och verksamhetsutövare har för det avfall de genererar. Där beskrivs även hur avfall ska sorteras och lämnas. Avfallsföreskrifterna är ett komplement till gällande lagstiftning på området och det dokument som ligger till grund för hur frågor hanteras i det dagliga arbetet och vid tvister.

Renhållningstaxan

Ett viktigt ekonomiskt styrmedel på lokal nivå är avgifterna i renhållningstaxan (även kallad avfallstaxan). I renhållningstaxan finns avgifter för hämtning och behandling av kommunalt avfall. Liksom för renhållningsordningen fattar respektive kommuns fullmäktige beslut om att anta taxan. Likställighetsprincipen är en viktig grund för taxan där alla kommuninvånare ska behandlas på samma sätt. Taxan ska vara konstruerad enligt självkostnadsprincipen, vilket innebär att de avgifter som totalt sett tas ut för hantering av kommunalt avfall inte får vara större än de totala kostnaderna. Renhållningstaxan kan utformas på ett sådant sätt att den hjälper till att nå målen i avfallsplanen och att en miljöanpassad avfallshantering främjas. Enligt miljöbalken får renhållningstaxan miljöstyras¹².

Kommunikation och information

Välfungerande kommunikation och information omfattar både att invånare och verksamhetsutövare enkelt ska kunna få svar på sina frågor och att den information de behöver för att kunna hantera sitt avfall på rätt sätt når ut till dem och att de förstår den. Det sker en mängd kommunikationsinsatser och informationskampanjer för att påverka

¹² Miljöstyrande taxa innebär att taxan är konstruerad på ett sätt som uppmuntrar kunden att göra mer miljöriktiga val, att kunden ska kunna välja mellan olika tjänster i taxan och att kunden upplever taxan som styrande / Avfall Sverige 2020

invånare och verksamhetsutövare att hantera sitt avfall på ett miljöriktigt sätt och låta avfallshanteringen klättra i avfallstrappan. Informationsinsatser kommer få ökad betydelse framöver.

Tillsyn

De kommunala tillsynsmyndigheterna utövar tillsyn över företag och andra verksamheter. Tillsynsmyndigheterna kan framför allt ge råd. Vid behov kan de även förelägga verksamhetsutövare att förbättra sin avfallshantering.

Upphandling

Offentlig upphandling och offentliga inköp är viktiga styrmedel där kommunerna har stora möjligheter att påverka. Genom att ställa ökade hållbarhets- och miljökrav vid upphandlingar och skapa rutiner för avfallsförebyggande arbete i samband med inköp och upphandling kan kommunerna aktivt förebygga avfall och bidra till hållbar utveckling.

Översiktsplanering och fysisk planering

Genom att avfallsfrågor lyfts tidigt i den kommunala planprocessen säkerställs att avfallsfrågor beaktas under planering av nya områden och vid ny- och ombyggnad. Det är viktigt att representanter med avfallskompetens följer projekten under hela planeringsprocessen och att bygglov granskas utifrån ett avfallsperspektiv.

Avfallshanteringen är en del av den centrala fysiska planeringen och resursplaneringen i kommunen och bör ingå i den övergripande planprocessen t.ex. när kommunen tar fram en ny översiktsplan.

3.1 Uppdragsplan Söderköping

Söderköpings kommun har tagit fram en uppdragsplan för servicenämnden, där det ingår mål och indikatorer för hur nämnden svarar för sitt uppdrag gentemot invånare, besökare och särskilt uppdrag mot kommunfullmäktige. Nämnden är ansvarig för kommunens verksamhet avseende vatten- och avlopp, gator och vägar, avfall, parker, bredband, kost, turism, näringsliv mm.

Avfallsplanen bör förhålla sig till servicenämndens uppdrag att:

1. Skapa en hållbar och ansvarsfull ekonomi, genom ett långsiktigt och kontinuerligt effektiviseringsarbete samt prioriteringar.
2. Begränsa kommunens miljöpåverkan med fokus på minskad resursförbrukning och minskade utsläpp.
3. Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av hög kvalitet och främja livslångt lärande för alla.
4. Bidra till att kommuninvånarna kan leva hälsosamma liv samt uppleva välbefinnande och trygghet.
5. Säkerställa ett lyhört, öppet och transparent arbetssätt på alla nivåer.

Mål och indikator som är särskilt relevanta för avfallsplanen är:

2. Begränsa kommunens miljöpåverkan med fokus på minskad resursförbrukning och minskade utsläpp.

4. Lokala inriktningar och handlingsplaner

Figur 7 *Badet vid Kupa Klint* (Söderköpings kommun, 2021)

I detta kapitel presenteras huvudinriktningarna för Söderköpings kommun 2022 – 2025. Under varje inriktning finns en handlingsplan i form av ett antal detaljerade delmål förklarade och kopplade till de åtgärder som behöver göras samt ansvarsfördelningen för dessa. Även uppföljningen och nyckeltal har definierats för varje inriktning. Huvudinriktningarna baseras på de kriterier Söderköpings kommun tagit fram för utvecklandet av avfallshanteringen inom kommunen.¹³

Inriktningar:

1. Förebyggande av avfall och återbruk
2. Nedskräpning och ren kust
3. Hållbar hantering av matavfall
4. Förbättrad utsortering av farligt avfall och förpackningsmaterial

¹³ Åtgärderna är även kopplade till vilket resursbehov som åtgärden innebär. Resursbehovet innebär både arbetsinsatser och arbetsfördelning samt ekonomiska kostnader.

5. God avfallsorganisation med användare och framtiden i fokus
6. Minskad klimatpåverkan

Inriktning 1 – Förebyggande av avfall och återbruk

Alla privatpersoner och verksamheter som ger upphov till avfall är skyldiga att sortera ut och lämna sitt avfall i de insamlingssystem som finns. Då var och en av oss nästan producerar ett halvt ton avfall varje år är det även viktigt att öka återbruk och minska mängden genererat avfall. Återanvändning av befintliga produkter innebär att nyköp kan undvikas vilket minskar påverkan på klimat och miljö som produktionen gett upphov till. Att avfallet hamnar på rätt plats och omhändertas på ett miljöriktigt sätt är också en viktig aspekt. Utifrån dessa aspekter har inriktningar satts upp för att avfallsmängderna per person ska minska i kommunen.

Ett sätt att underlätta för invånarna att återbruka sitt avfall är att i samband med nybyggnation av ÅVC ha en tydlig koppling till återbruk och att detta tankesätt finns med redan i planeringsstadiet. Det kan exempelvis gälla insamling av loppisföremål och kläder vid ÅVC:n. Tanken är att den ska fungera som en mötesplats och ett forum för informationsspridning kring avfallshantering och avfallsminimering. Vissa ÅVC:er erbjuder storpantmaskiner i samarbete med Returpack. Inriktningar har även satts upp för textilsamling. Idag har kommunen ett samarbete med Myrorna på befintliga ÅVC:er för att samla in textil.

I förskrifterna från Naturvårdsverket lyft kommunernas egna verksamheter upp som särskilt viktiga. Kommunen ska vara en föregångare i det avfallsförebyggande arbetet och målarbetet behöver därför även innefatta dessa.

Avfall Sverige har tagit fram ett nationellt 25/25-mål vilket innebär att till år 2025 ska mat- och restavfallet minska med 25 procent, jämfört med 2015*. Alla kommunmedlemmar bjuds in att ansluta sig med syfte att öka takten för att klättra uppåt i avfallshierarkin och genom att enas kring ett gemensamt mål kan det bidra till att skapa delaktighet. Genom ett aktivt arbete med fler kommunikationsinsatser och fortsatta möjligheter till utsortering av hushållen och verksamheternas mat- och restavfall kommer Söderköpings kommun arbeta för att gå ännu längre.

Aktörer - Förebyggande av avfall och återbruk

De enheter som kan involveras i arbetet med att uppfylla inriktningen är samtliga verksamheter i kommunen. Samverkan mellan enheter och med externa verksamheter är en förutsättning.

För finansiering kan bland annat Naturvårdsverkets bidragsstöd användas exempelvis Klimatklivet.

1.1 De totala avfallsmängderna¹⁴ per person ska minska till 2025 i enlighet med det nationella målet om avfallsförebyggande enligt EU:s avfallshierarki.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
<i>Avfallsmängderna mäts i kg/person och år.</i>		
1.1.1 Förbättra information om avfallsminimering till hushållen genom hemsidan och via specifika utskick.	Mäts som ja eller nej.	Servicenämnden
1.1.2 Anordna evenemang med tema återbruk och avfallsminimering som exempelvis kan arrangeras på ÅVC.	Mäts som ja eller nej.	Servicenämnden
1.1.3 Genomföra utvecklingsprojekt som syftar till att maten får en andra chans, exempelvis genom "Second chance food".	Mäts som ja eller nej.	Servicenämnden
1.1.4 Ta fram rutiner* för inköp och upphandling där inköpen kan minimeras. <i>*Titta på gemensamma metoder och se över samverkan med andra kommuner och ta stöd av varandras arbetssätt och erfarenhet.</i>	Följs upp som ja eller nej	Kommunstyrelsen och Servicenämnden

1.2 Andelen mat- och restavfall ska vara högst 25% motsvarande det nationella "25/25" målet.^{15,16}

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
1.2.1 Att minska matsvinnet i kost- och skolverksamheterna t.ex. genom tävlingar och aktuella utvecklingsprojekt i samarbete med andra kommuner	Följs upp årligen, mätning av matsvinnet	Servicenämnden, barn- och utbildningsnämnden
1.2.2 En utökad utsortering av såväl matavfall som förpackningar som ändå uppstår	Avfallsmängderna mäts i kg/person och år med hjälp av plockanalyser.	Servicenämnden
1.2.3 Ökade informationsinsatser till hushåll och verksamheter	Mäts som ja eller nej	Servicenämnden

¹⁴ Avfallsmängderna av matavfall/organiskt avfall, förpackningar och returpapper, farligt avfall samt grovavfall mäts genom plockanalyser vart annat (2) år.

¹⁵ Avfall Sverige har tagit fram ett gemensamt 25/25 mål där mängd mat- och restavfall ska minska med 25% från 2015 till 2025. Söderköpings kommun har idag nått målet och väljer att arbeta för att gå ännu längre, inte minst bibehålla målet, genom aktivt arbete med fler kommunikationsinsatser och fortsatta möjligheter till utsortering av hushållen och verksamheternas mat- och restavfall.

¹⁶ Åtgärder som leder till målet finns under respektive delmål så som åtgärder för att minska matsvinnet och att minska onödig användning av produkter. En utökad utsortering av såväl matavfall som förpackningar som ändå uppstår kommer också att behövas.

1.3 Senast 2025 ställs tydliga krav vid upphandling¹⁷ av varor och tjänster i samtliga kommunala verksamheter i syfte att förebygga avfallets mängd och farlighet.

	Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
1.3.1	Efterlevnad av kraven vid hållbar upphandling ska följas upp där ambitionen är att minst baskravet ska följas ¹⁸ .	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen.
1.3.2	Driva frågorna tillsammans med andra upphandlande myndigheter och därmed öka möjligheterna att påverka leverantörer ¹⁹ .	Mäts som ja eller nej	
1.3.3	Ställa och säkerställa miljökrav anpassade efter specifik upphandling.	Följs upp vid varje upphandling	
1.3.4	Styrdokumentet "Riktlinjer för inköp och upphandling" ska innehålla formulerade hållbarhetskriterier för att minska inköp av nya produkter. (Till exempel implementera riktlinjer för att reparera i stället för att köpa nytt).	Mäts som ja eller nej	

1.4 Till år 2025 ha uppfört en ny ÅVC samt ökat möjligheterna att lämna in föremål för återbruk²⁰.

	Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
1.4.1	Skapa en mötesplats för avfallsminimering genom t ex att anordna återbruksdagar på ÅVC:n under vår och höst ²¹ .	Mäts som ja eller nej.	Servicenämnden
1.4.2	Utreda möjligheter för återbruk i samband med uppförandet av ny ÅVC.	Följs upp genom att redogöra för återbruksmöjligheter som finns tillgängliga.	
1.4.3	Platsbesök på ÅVC:er med återbruksmöjligheter	Mäts som ja eller nej	
1.4.4	Hitta nya samarbeten med andra aktörer för att skapa mervärde för kommunens invånare och de som arbetar i den.	Mäts som ja eller nej.	

¹⁷ Ansvaret för upphandlingar ligger hos förvaltningarna. Central upphandlingssamordnare har i uppgift att stötta i och kvalitetssäkra upphandlingsarbetet samt genomföra uppföljningar och arbeta med strategiska frågor rörande inköp, upphandling samt samordna upphandlingar med andra myndigheter och inköpscentraler.

¹⁸ Baskraven för hållbar upphandling enligt Upphandlingsmyndighetens samt utifrån SKR:s upphandlingskrav för hållbar upphandling. (Upphandlingsmyndigheten, u.d.)

¹⁹ Ett exempel där upphandlingsenheten samarbetat med utomstående aktörer är SKR:s upphandling av möbler där extra höga miljökrav ställts.

²⁰ Ny ÅVC kan uppföras under förutsättning att detaljplan finns och investeringsmedel beviljats.

²¹ Arbetet med återbruk och avfallsminimering pågår redan idag på befintliga ÅVC:er och i andra sammanhang.

1.5 Andelen textilier i restavfallsfraktionen ska minska till år 2025²²

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
<i>Avfallsmängderna mäts i kg/person och år med hjälp av plockanalyser.</i>		
1.5.1 Söka fler samarbeten med aktörer som kan samla in textilier på ny ÄVC.	Mäts som ja eller nej	Servicenämnden
1.5.2 Riktade informationsinsatser till hushållen.	Följs upp årligen som ja eller nej	Servicenämnden

1.6 Verka för ett fortsatt samarbete med Returpack.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
1.6.1 Utreda möjligheten att införa stor-skalig pantinsamling på ÄVC.	Mäts som ja eller nej	Servicenämnden

1.7 Avfallsmängderna i kommunernas egna verksamheter ska minska och återvinningsgraden öka.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
1.7.1 Inventera var i kommunens verksamheter det genereras mest avfall, för att kunna sätta upp nya konkreta mål.	Resultatet av inventeringen följs upp och används som mätetal.	Servicenämnden, Barn och utbildningsnämnden, Socialnämnden och Samhällsbyggnadsnämnden.
1.7.2 Se över verksamheternas möjligheter till återbruk av möbler.	Mäts som ja eller nej	Socialnämnden
1.7.3 Riktade informationsinsatser till kommunens egna verksamheter.	Mäts som ja eller nej	Socialnämnden
1.7.4 Förbättra/förenkla möjligheterna att sortera i kommunernas verksamheter. Görs i dialog med fastighetsansvariga.	Mäts som ja eller nej	Kommunstyrelsen

²² plockanalys från 2020 var andelen textil i fraktionen för restavfall med cirka 3,9%.

1.8 Återvinningsgraden för byggmaterial ska öka.

	Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
1.8.1	Utred möjligheten för fler fraktioner för bygg- och rivningsavfall på befintlig AVC.	Mäts som ja eller nej.	Servicenämnden
1.8.2	Inför fler fraktioner för bygg- och rivningsavfall i samband med att ny AVC upprättas.	Mäts som ja eller nej.	Servicenämnden
1.8.3	Erbjud <i>Big bag</i> och containerlösning för bygg- och rivningsavfall vid fastigheten.	Avfallsmängderna mäts i kg/person och år med hjälp av plockanalyser.	Servicenämnden

Inriktning 2 - Minskad nedskräpning och ren kust

Figur 8 Ren östkust (Fotograf: Carl Hamilton, 2020)

Kommunerna har ett ansvar vad gäller att minska nedskräpningen och särskilda mål för att minska de marina plasterna har satts upp på global nivå. Kommunerna har ett gemensamt ansvar att säkerställa att kustlinjen hålls ren och att minska risken för att skräp når vattnet.

Under ett antal år har Söderköping aktivt arbetat i linje med det nationella avfallsmålet att minska nedskräpningen i Sverige på land i samarbete med "Håll Sverige Rent". Ett antal

av kommunens förskolor har medverkat i aktioner för skräpinsamling och ett mål är att dessa aktiviteter ska utökas, genom att fler förskolor och även grundskolor ansluter sig.

Då kommunen har en tydlig kustkoppling och skärgård samt att det gemensamma nationella arbetet med att minska plast (mikroplaster) i våra hav fortsätter har tidigare delmål återanvänds. Detta kan göras i med ett fortsatt och utökat samarbete med "Håll Sverige rent" som till exempel anordnar kusträddardagar och *Clean-Up kust*-events för att uppnå en ökad insamling av plast i kustnära miljö. Samarbete sker idag med Valdemarsvik i initiativet Ren kust och strandstädarkartan används av allmänheten som kan anmäla städbehov.

Aktörer - Minskad nedskräpning och ren kust

De enheter som kan involveras i arbetet med att uppfylla inriktningarna är renhållningsenheten, teknik- och entreprenad, samt barn- och utbildningskontoret. Även kommunikationsavdelningen kan vara ett stöd.

Samarbetet med Håll Sverige rent kan utökas för att uppnå en ökad insamling av plast i kustnära miljö. Det regionala samarbetet är en möjlighet där bland annat kustnära insamling arrangeras mellan flera skärgårdskommuner idag.

Kommuner, enskilt eller tillsammans, kan ansöka om bidrag för strandstädning från Naturvårdsverket.

2.1 Utöka aktionerna för att minska nedskräpning i kommunen.²³

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
Minskade mängder skräp mäts genom insamlade mängder/år²⁴.		
2.1.1. Utvöka samarbetet med <i>Håll Sverige rent</i>. - Engagera skolor och förskolor i arbetet. - Fortsatt samarbete med det lokala föreningslivet, till exempel genom ungdomsidrotten.	Mäts genom antal aktiviteter, samarbeten och deltagare.	Serviceenheten

2.2 Fler skolor ska delta i aktioner för att minska nedskräpning²⁵.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
2.2.1 Ta fram en gemensam plan i dialog med barn- och ungdomsnämnden med fokus på informationsinsatser och aktiviteter under året, där även den äldre åldersgruppen engageras (mellanstadiet och högstadiet).	Mäts genom antal genomförda aktiviteter.	Barn- och ungdomsnämnden och Serviceenheten
2.2.2 Anordna temadag i skolorna för exempelvis marint skräp.		

²³ Arbetet påbörjades redan 2017 och kommer att fortlöpa med aktioner och samarbeten årligen.

²⁴ Skräpmängderna samlas in och mäts i samarbete med Håll Sverige rent.

²⁵ I linje med Agenda 2030 och de Globala målen (GM 14 – Hav och marina resurser).

2.3 Kustnära insamling av plast i havet utförs vartannat år.²⁶

	Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
2.3.1	Kustnära insamling av plast i skärgårdsmiljö. I samarbete med Håll Sverige rent kan man exempelvis arrangera Kusträddardag eller Clean-Up kust-event. Fokus läggs främst på badplatser och hamnar i kommunen.	Mäts som ja eller nej.	Service-nämnden
2.3.2	Fortsatt kommunicera Strandstädarkartan på kommunens hemsida och genom andra kanaler.	Mäts som ja eller nej.	Service-nämnden

Inriktning 3 - Hållbar hantering av matavfall

I Söderköpings kommun har fokus tidigare varit att arbeta med matavfall och förebyggandet av matsvinn i de kommunala verksamheterna. Förskolorna och kostenheten har arbetat med informationsinsatser och mätningar av matsvinnet. Mätningarna visade att tallriksvinnet minskat med cirka 6 % (sedan 2016) och serveringsvinnet ligger på 67%, vilket visar på att det fortfarande finns arbete kvar att göra. Serveringssvinnet ligger på 39%²⁷ (mätning från hösten 2020 och våren 2021). Kostenhet och skolor samlar även in matavfallet.

En ökad hållbar hantering av matavfall har påbörjats genom att införa flerfacksinsamling, matavfallsinsamling hos kostenheten, skolor och flerfamiljsbostäder samt genom att se över behandlingsmöjligheterna för matavfallet där det matavfall som uppstår och samlas in kan omvandlas till energi och biogödsel. Senaste plockanalysen visade ett snitt på 30 % matavfall i den fraktionen för restavfall och nya mål har därför satts. För att öka invåranas engagemang kan kommunen styra sorteringen av matavfallet med renhållningstaxan och genom ökade informationsinsatser.

Aktörer – Hållbar hantering av matavfall

De berörda enheterna inom kommunen är renhållningsenheten, barn- och utbildningskontoret och kostenheten.

3.1 Andelen matavfall i restavfallsfraktionen ska minska och till senast 2025 ska den vara högst 25% av totalen.

	Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
3.1.1	Styrs via renhållningstaxan.	Mäts i plockanalys.	Service-nämnden

²⁶ Åtgärden fanns även med i tidigare avfallsplan med startår 2018.

²⁷ enligt nya mätningar som är gjorda efter livsmedelsverkets nationala mätningmetod.

3.1.2	Informationsinsatser till hushållen.	Mäts som ja eller nej	Service-nämnden
3.2 Arbetet med matsvinn fortsätter för att minimera och förebygga att matavfall uppstår inom kommunen. Inom kostenheten ska serveringssvinnet minska med 20 % och tallrikssvinnet minska med 7% till år 2025, jämfört med år 2020 som utgångsläge.			
Åtgärder		Uppföljning	Ansvar
3.2.1	Informationsinsatser till kommunens verksamheter.	Mätning av matsvinn.	Barn- och ungdomsnämnden och service-nämnden
3.2.2	Under en vecka per år kommer förskolorna att mäta tallrikssvinnet. Under samma vecka ska personalen prata med barnen om varför man inte ska kasta mat i onödan.	Mäts som ja eller nej	
3.2.3	Skolorna ska implementera matsvinnsfrågan i befintliga råd till exempel skolans "matråd".	Mäts som ja eller nej	

Inriktning 4 - Förbättrad utsortering av farligt avfall och förpackningsmaterial

En förbättrad utsortering av farligt avfall minskar risken för att miljö- och hälsofarliga ämnen sprids till natur och miljö. För att förbättra utsorteringen har inriktningar satts upp, där mängden farligt avfall ska minska i den restavfallsfraktionen och förebyggande åtgärder tas fram för att underlätta en bättre utsortering. Fastighetsnära insamling av farligt avfall har införts i samband med införandet av flerfackskärl där möjligheten till en mindre behållare för farligt avfall kan hängas på flerfackskärlet. I behållaren för farligt avfall kan batterier, glödlampor och småelektronik sorteras.

För att ytterligare underlätta insamlingen av farligt avfall har kommunen installerat *Samla-ren*²⁸ på ett antal ställen runtom i kommunen, ett arbete som påbörjats under 2021. Andelen farligt avfall i restavfallet har enligt senaste plockanalys minskat från 0,47 % till 0,19 %. Kommunen fortsätter även sitt informationsarbete genom att ta fram informationsmaterial om bland annat farligt avfall.

En åtgärd som planeras är även att skapa event vid invigningen av ny ÅVC och att ha kampanjer med Batteriåtervinningen och Håll Sverige Rent. I väntan på detaljplan för byggnation av ny ÅVC har verksamheten samtidigt utökat antalet återbrukscontainrar på Hjälnsborg samt genomfört gratisloppis vid två tillfällen.

Sedan flerfackssystemet infördes i kommunen har andelen förpackningar i den fraktionen för restavfall minskat med minst 50%. Nya ambitiösa mål för återvinning av förpackningar har satts nationellt och kommunerna kommer även att ansvara för insamling av returpapper i fortsättningen. För att möta dessa mål och öka sorteringsgraden kommer kommunen att arbeta med ytterligare informationsinsatser och bevaka utredningen. Kravet är att från och med år 2025 ska insamlingssystemen transportera bort hushållens returpapper och förpackningsavfall av de vanligast förekommande materialen från alla bostadsfastigheter.

Aktörer – Förbättrad utsortering av farligt avfall och förpackningsmaterial

Den berörda enheten i kommunen är renhållningsenheten. Även kommunikationsavdelningen kan vara ett stöd i genomförandet av kommunikationsinsatser.

Kampanjer kan exempelvis utföras i samarbete med Håll Sverige Rent.

²⁸ Samla-ren är ett insamlingsskåp där farligt avfall såsom ljuskällor (exempelvis glödlampor och lågenergylampor), batterier och småelavfall kan lämnas. Samla-ren placeras vanligtvis i offentliga miljöer såsom i matbutiker.

4.1 Det farliga avfallet i restavfallsfraktionen ska fortsatt minska⁶.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
<i>Avfallsmängderna mäts i kg/person och år med hjälp av plockanalyser.</i>		
4.1.1 Fortsatt införa samlaren på fler platser i kommunen.	Följ upp antal nya samarbeten	Service-nämnden
4.1.2 Informationsinsatser till hushållen med fokus på utsortering av farligt avfall.	Mäts som ja eller nej	Service-nämnden
4.1.3 Stimulera till att använda ÅVC:n, genom informationsinsatser och genom att anordna temadagar.	Mäts som antalet aktiviteter	Service-nämnden

4.2 Förpackningsmaterial i restavfallsfraktionen ska fortsatt minska jämfört med 2021 års nivå.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
4.2.1 Informationsinsatser till hushållen för att upprätthålla en god utsortering av förpackningsmaterial.	Mätning av förpackningsmaterial i plockanalys.	Service-nämnden

4.3 Införa nytt skyltsystem²⁹ på ÅVC och gemensamma insamlingsplatser

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
4.3.1 Inventering av flerbostadshus och gemensamma insamlingsplatser.	Mäts som ja eller nej	Service-nämnden
4.3.2 Ta fram nya skyltar i samband med ny ÅVC.	Mäts som ja eller nej	Service-nämnden
4.3.3 Se över digitaliseringsmöjligheter på ny ÅVC.	Mäts som ja eller nej	Service-nämnden

²⁹ Den 1 juli 2020 lanserade Avfall Sverige ett nytt gemensamt skyltsystem för avfallssortering. De nya skyltarna ska göra det enkelt för alla att sortera rätt. Målet är ökad återvinning och ökade möjligheter att nå en cirkulär ekonomi. I förlängningen är målet att hela Norden ska använda samma system, med samma symboler. Läs mer på Avfalls Sveriges hemsida (<https://www.avfallsverige.se/gemensamt-skyaltsystem/>) (Avfall Sverige, 2021)

Inriktning 5 - God avfallsorganisation med användare och framtiden i fokus

Figur 9 Bildkälla: Söderköpings kommun, 2021

Gott bemötande och god service är en förutsättning för att de som använder avfallssystemen i Söderköping ska vara nöjda. De som är nöjda är mer benägna att göra rätt och därmed hantera sitt avfall på korrekt sätt genom att exempelvis sortera det. Genom att arbeta med kommunikation, information och kundbemötande samt genom att förenkla insamlingssystemet för användaren blir det lättare att göra rätt. Det är en viktig del i arbetet för att genomföra avfallsplanens mål. Idag finns redan en digital sorteringsguide på kommunens hemsida för allmänheten att ta del av.

Renhållningstaxan har anpassats till det nya avfallssystemet och för att skapa incitament att sortera ut i flerfackskärl och matavfallsinsamling. Genom införandet av flerfackskärl underlättas utsorteringen av återvinningsbart material i hushållen vilket på sikt leder till att andelen återvinningsbart material minskar i den fraktionen för restavfall.

Lokalisering för dagens och framtidens behov av en god och tillgänglig avfallshantering ska säkras genom fysisk planering där plats för avfallets infrastruktur, från uppkomst till mottagningsanläggning, säkras i detaljplaner och bygglov. Kommunen har idag en god dialog mellan enheter i samhällsbyggnadsprocessen där avfallsfrågor beaktas under planering av nya områden och vid ny- och ombyggnad.

För att nå kommuninvånarna och engagera dem i avfallsfrågor har en kommunikationsplan utformats under tidigare period med en inriktning hur kommunikationen ska ske. En genomlysning av denna ska nu göras samt ett arbete med att implementera denna. Arbetet följs upp med information via hemsidan och genom att planera hur sociala medier och forum ska nyttjas på smartaste sätt. Kommunikationsplanen har även som syfte att stötta arbetet med att nå övriga huvudinriktningar i avfallsplanen.

Aktörer - God avfallsorganisation med användare och framtiden i fokus

De enhet inom kommunen som kan involveras i uppfyllnad av inriktningarna är samhällbyggnadsenheten och renhållningsenheten.

5.1 Implementera och förankra kommunikationsplanen genom aktiviteter/kommunikationsinsatser.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
5.1.1 Genomlysning av befintlig kommunikationsplan	Uppföljning årligen	Servicenämnden och kommunstyrelsen
5.1.2 Ökad information i sociala medier.	Mäts genom antal genomförda aktiviteter / samarbeten.	Servicenämnden och kommunstyrelsen
5.1.3 Utveckla samarbetet med grannkommunerna i regionen.		Servicenämnden
5.1.4 Integrera avfallsplanen i skolornas undervisning.		Servicenämnden, Barn och ungdomsnämnden
5.1.5 Informationsinsatser som syftar till att informera om hela avfallskedjan, även hur avfallet slutligen hanteras. (Se fler specifika åtgärder under respektive delmål)		Servicenämnden
5.1.6 Ökad samverkan med andra kommuner för gemensam kompetensutveckling t.ex. genom platsbesök på AVC:er.		Servicenämnden

5.2 Senast 2025 ska alla som ger upphov till kommunalt avfall omfattas av renhållningsabonnemang.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
5.2.1 Utföra en inventering av antalet hushåll som har ett renhållningsabonnemang.	Mäts som ja eller nej.	Servicenämnden

Inriktning 6 – Minskad klimatpåverkan

Genom att sätta upp en inriktning om minskad klimatpåverkan kan både utsläpp av metan, avfallstransporter och förbättringar av energisystem inrymmas i avfallsplanen.

Det är nästan 30 år sedan inventering utfördes på de nedlagda deponierna och gamla avfallstipparna inom kommunen. Under denna tidsperiod har miljölagstiftningen förändrats och metodiken för inventering har ändrats (numera MIFO³⁰). I avfallsplanen ingår det även att en översikt ska upprättas av avfallsupplagen inom kommun. En annan aspekt är de diffusa utsläppen av metan som kan ske från avfallsupplagen. Av dessa skäl är en av inriktningarna att inventera de nedlagda deponierna igen och ta fram en åtgärdsplan för detta. Ansvaret för inventeringen är förlagt till samhällsbyggnadsnämnden och insatserna kommer att kräva resurser, såväl ekonomiska som personella.

En annan miljö- och klimataspekt av avfallshantering är hur avfallstransporterna sker. För att möta nationella och regionala mål är idag bränslet i samtliga avfallsfordon fossilfritt. Fortsatt kommer avfallstransporternas körsträckor att optimeras genom god planering inom drift och fysisk detaljplanering vid nybyggnation.

Aktörer - Minskad klimatpåverkan

Berörda enheter för inriktningarna är renhållningsenheten, miljöenheten och samhällsbyggnadsenheten.

6.1 Inventering av nedlagda deponier. Ska vara klart år 2025.

Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
6.1.1 Upprättande av åtgärdsplan för hur inventeringen ska ske och där det behövs åtgärder. ³¹	Mäts som ja eller nej och hur åtgärderna uppfyllts.	Samhällsbyggnadsnämnden och Servicenämnden
6.1.2 Samordna insatserna med Valdemarsviks kommun.		
6.1.3 Söka statliga bidrag för att finansiera undersökningarna och åtgärderna.	Mäts som ja eller nej	Samhällsbyggnadsnämnden och Servicenämnden
6.1.4 Resultat från inventeringen kommuniceras	Mäts som ja eller nej och hur åtgärderna uppfyllts.	Samhällsbyggnadsnämnden och Servicenämnden

³⁰ Vägledning vid inventering av potentiellt förorenade områden utförs enligt en metodik för inventering (MIFO). Inventeringen resulterar i riskklassning av områdena. (Naturvårdsverket, 2021)

³¹ MIFO fas 2 – Att utreda vilka deponier som kräver ytterligare åtgärder.

till berörda verksamhetsutövare exempelvis med stöd av kommunens gemensamma kartsystem (Geosecma).		
6.2 Körsträckorna för avfallshämtningen ska minska med 5%.		
Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
6.2.1 Ruttoptimering genom att se över så att körtid och körsträcka optimeras.	Följs upp genom minskad körtid och körsträcka per fordon och år.	Servicenämnden

5. Uppföljning

En avfallsplan ska uppdateras och revideras minst var fjärde år. Uppföljningen av planen och de aktuella åtgärderna ska ske årligen så att mätning och uppföljning kan göras kontinuerligt. Den färdiga planen antas genom godkännande i kommunfullmäktige. Uppföljning av samtliga inriktningar ska ske en gång per år. Det är de ansvariga enheterna för respektive inriktning som ansvarar för att uppföljning sker (se inriktning 1-6). Servicenämnden ansvarar för att uppföljning av avfallsplanen i sin helhet sker en gång per år.

Genom att årlig uppföljning sker kan avfallsplanen bli ett aktivt verktyg för kommunen i arbetet med att anpassa avfallshanteringen i riktning mot en hållbar samhällsutveckling.

6. Miljöbedömning

Enligt miljöbalken 6 kap gällande miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar och förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar berörs de kommunala avfallsplanerna av reglerna om miljöbedömning. Syftet med miljöbedömningen är att utveckla det gemensamma miljöarbetet i avfallsplaneringsprocessen. De målområden som har satts upp ställs i relation till de nationella miljökvalitetsmålen. Avfallsplanen förhåller sig även till andra planer, program och strategier som översiktsplan, detaljplan, tillsynsplan, energiplan med flera.

I många fall krävs en miljöbedömning av avfallsplanen genom upprättande av en miljökonsekvensbeskrivning. Det finns dock inget generellt lagkrav på miljöbedömning av alla avfallsplaner. För att avgöra om en miljöbedömning krävs för en avfallsplan görs en behovsbedömning. Det är avfallsplaner vars genomförande kan antas medföra betydande miljöpåverkan som ska miljöbedömas.

I Bilaga 4 redovisas behovsbedömningen som gjorts för denna avfallsplan. Slutsatsen av den upprättade behovsbedömningen är att avfallsplanen inte ger upphov till betydande miljöpåverkan, vilket innebär att en miljöbedömning inte behöver göras.

7. Referenser

Uppdaterad referenslista

Avfall Sverige. (den 10 December 2020). *Producentansvar på textil glömmes bort kommunerna*. Hämtat från Avfall Sverige:
<https://www.avfallsverige.se/aktuellt/nyhetsarkiv/artikel/producentansvar-pa-textil-glommer-bort-kommunerna/>
Avfall Sverige. (den 05 Februari 2021). *Gemensamt skyltsystem för avfallsortering*. Hämtat från Avfall Sverige: <https://www.avfallsverige.se/gemensamtskyllsystem/> den 7 Juni 2021
Avfallsförordning. (2020:614).
Länstyrelsen Östergötland. (u.d.). *När vi miljömålen?* Hämtat från Länstyrelsen Östergötland: <https://www.lansstyrelsen.se/ostergotland/miljo-och-vatten/miljomal/nar-vi-miljomalen.html> den 8 Juni 2021
Naturvårdsverket. (den 16 December 2020). *Nya regler för avfallshantering och återvinning – från avfall till resurs*. Hämtat från Naturvårdsverket:
<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Avfall/Nya-regler-for-avfallshantering-och-atervinning/> den 8 Juni 2021
Naturvårdsverket. (2021). *Etappmålen*. Hämtat från www.naturvardsverket.se:
<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Sveriges-miljomal/Etappmal/>
Naturvårdsverket. (den 30 April 2021). *Mikroplast*. Hämtat från Naturvårdsverket:
<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Plast/Mikroplast/>
Regeringskansliet. (2020). *Producentansvar för textil – en del av den cirkulära ekonomin*, SOU 2020:72. *Utredningen om producentansvar för textil*. Stockholm. Hämtat från regeringen.se.
Region Östergötland. (den 19 Oktober 2020). *Energi och Klimat*. Hämtat från Region Östergötland: <https://www.regionostergotland.se/Regional-utveckling/Energi-och-klimat/>
Sveriges miljömål. (2021). *Miljömålen*. Hämtat från Sveriges Miljömål:
<https://sverigemiljomal.se/miljomalen/> den 9 Juni 2021
Upphandlingsmyndigheten. (u.d.). *Hållbar upphandling*. Hämtat från Upphandlingsmyndigheten: <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/hallbarhet> den 7 Juni 2021

Juridiska referenser (ny)

SFS 2020:614. *Avfallsförordning*. [Avfallsförordning \(2020:614\) Svensk författningssamling 2020:2020:614 t.o.m. SFS 2020:1302 - Riksdagen](#)
SFS 1998:808. *Miljöbalk*. [Miljöbalk \(1998:808\) Svensk författningssamling 1998:1998:808 t.o.m. SFS 2020:1174 - Riksdagen](#)
SFS 1998:905. *Förordning om Miljökonsekvensbeskrivningar*. [Förordning \(1998:905\) om miljökonsekvensbeskrivningar Svensk författningssamling 1998:1998:905 t.o.m. SFS 2016:1194 - Riksdagen](#)
NFS 2017:2. *Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall*. [NFS 2017:2. Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall. \(naturvardsverket.se\)](#)
NFS 2006:6. *Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om innehållet i en kommunal avfallsplan och länsstyrelsens sammanställning*. [Naturvårdsverkets författningssamling, NFS 2006:6 \(naturvardsverket.se\)](#)

SÖDERKÖPING.SE

40 (40)
Styrdokument
Remissversion upprättad: 2021-10-22
Dnr:

Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv. *Europeiska unionens officiella tidning*. L312/3. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0098&from=SV>